

Realități Culturale

REVISTĂ DE ETNOGRAFIE, FOLCLOR ȘI CULTURĂ CONTEMPORANĂ

„Dulce floare de salcâm”,
festival național etno-folcloric, ediția a IX-a,
15 mai 2022, Văleni, r. Cahul

LIA BANARI

Școala de Arte „Maria Bieșu” la vârsta tinereții1

ȘTEFAN SOFRONOVICI

Simpozion literar cu academicianul Mihai Cimpoi.....5

NATALIA BĂRLĂDEANU

Familia — legătura cu trecutul și podul către viitor6

LIUSEA URSACHI

Veșnicia s-a născut la sat7

ION DOMENCO

În luna mai, la Văleni plouă lin, cu floare de salcâm...9

CRISTINA MEREUȚĂ

Standarde naționale și internaționale

ale conceptului educație11

GALINA MORARU

Proiectul MEMORIA TIMPULUI...14

GRIGORE GRIGORESCU

Orfeica orheiancă — Basarabeanca15

ANDA-CRISTINA VAHNOVAN

Perna africană17

DUMITRU APETRI

Cireșele — bunătatea cea mare a primăverii.....18

GALINA PRODAN

Lansare de carte: „Învățători și profesori, cu harul

și cu vremea lor” de Vitalie Zagaievschi.....19

REDACȚIA

„Secretul alinării este amintirea”20

ELEONORA LATU

„Cartea bună — lume adună”21

MARIA CUDLENCO

Biblioteca de Semințe — un nou serviciu cu acces

gratuit la Biblioteca Publică Crihana Veche.....23

COLEGIUL DE REDACȚIE

Pavel Popa, redactor-șef

dr. Varvara Buzilă,
Muzeul Național de Etnografie
și Istorie Naturală

dr. hab. Victor Ghilaș

dr. Mariana Cocieru

Veta Ghimpu-Munteanu,
Teleradio-Moldova

Gheorghe Nicolaescu,
muzicolog

Vizitați site-ul

www.casadeCreatie.md

Acest site reprezintă mijlocul tehnic, care ne permite să ogindim și să arhivăm activitatea cultural-artistică de amatori și a meșterilor populari din republică.

Site-ul conține **arhiva digitală a revistei Realități Culturale**, disponibilă gratuit.

Compartimentul **Librărie** prezintă informații privind literatura metodică-științifică, de artă autohtonă și universală, necesară pentru instituțiile primare de învățământ artistic din republică.

Rubrica **Evenimente culturale artistice** va ține la curent cititorul cu diverse evenimente din viața culturală a țării, contribuind la promovarea și popularizarea culturii naționale.

În curând, pe site va fi disponibilă o **hartă interactivă** a satelor, raioanelor și zonelor folclorice.

Societatea culturală

Casa de Creație a Republicii Moldova

Proiectul „Realități Culturale”

Telefoane: (022)20-25-53, 069392909 (Ion Șarban)
Mob.: 069 39 24 98 (Pavel Popa, redactor-șef)

E-mail: casadeCreatie@gmail.com

Adresa: mun. Chișinău, str. București, 68, oficiile 338,
Paginare și machetare: Igor Condrea

ISSN 1857-4424

LIA BANARI, OR. ȘTEFAN VODĂ

Școala de Arte „Maria Bieșu” la vârsta tinereții /aniversarea de 30 ani/

Sărbătoare de zile mari a avut loc la sfârșit de primăvară în orașul Ștefan Vodă. Școala de Arte „Maria Bieșu” a sărbătorit aniversarea de 30 ani de la fondare. Cu acest prilej a avut loc festivitatea cu genericul „Trecând cu ARTA PRIN TIMP”.

În baza ordinului Nr.178 din 22 august 1991 a Ministerului Culturii și Cultelor din Republica Moldova, pe baza a două școli: școala muzicală și școala de pictură, adăugând și două secții noi secția teatru și secția coregrafie; la decizia Sovietului Raional de deputați a poporului a fost emisă Hotărârea nr.10 din 20 septembrie 1991 Cu privire la formarea Școlii de Arte condusă de dna director Ludmila Malachi. Iar prin decizia Conducerii RSSM prin dispoziția nr.311 din 19 decembrie 1990 instituției a fost oferit sediul nou, mai spațios, mai luminos și încăpător.

La ceasul aniversar, Școala enumără mii de elevi care au primit o educație artistică de valoare. Azi, Școala de Arte „Maria Bieșu” se mândrește cu succesele discipolilor săi: absolventa Svetlana Covali profesoară și interpretă de vioară în Conservatorul din Padova din Italia; Elena Covali, maestru de concert și

profesoară de pian în Padova, Italia; Ion Mihalachi în prezent violonist al Orchestrei Municipale condusă de frații Advahov; Boris Covali, interpret de muzică ușoară; Mariana Ungureanu, compozitoare, pianistă, membră a Uniunii Compozitorilor

din România, membră a Societății de Compozitori franceze și a Societății de Autori Dramatici franceze, doctorandă în Estetica muzicală la Universitatea din Paris Franța, câștigătoare a premiului Internațional de compoziție la Festivalul George

Enescu din București; Cernean Cristina profesoară conservatorul din Italia; Țurcan Alexei, compozitor, regizor de sunet, România; Iulian Pușcă la vârsta de 20 de ani a fost distins cu numeroase premii la Concursurile Internaționale precum: Premiul I la „Remember Enescu” București, România și Grand Prix la „George Georgescu” Tulcea, România, de două ori medaliat cu aur la „Jocurile Delfice” Bryansk, Rusia, Cupa de Aur la Festivalul internațional de artă „April Spring” Coreea de Nord; Cristina Blandură, solista a Teatrului de operă și balet, România; pictorul Vitalie Butescu, membru a Uniunii Pictorilor din România și mulți alții.

Unii dintre ei au împărtășit bucuria evenimentului prin prezența proprie fie în sală, fie în scenă.

Dar, să revenim la eveniment. Tonul sărbătorii a fost dat din edificiul Școlii. Instituția și-a deschis larg ușile pentru oaspeții doriți și așteptați, care cu mare drag și nostalgie și-au purtat pașii prin clasele de studii. După ce toată lumea în alai frumos dus de farmecul sunetului de fanfară și cu majorete, pe aleea Artelor improvizată, s-a îndreptat spre Casa orașenească de cultură, unde a avut loc evenimentul propriu-zis.

După un scurt recital muzical în fața Casei de cultură, în holul instituției, amalgamul talentului născut sau crescut de profesori, a fost expus în vernisajul lucrărilor plastice ale elevilor Școlii „Maria Bieșu”. Privind la care, înțelegi că pictura este măreția unei clipe surprinsă de ochiul picto-

rului și materializată într-un tablou, este starea sufletească a artistului exprimată în culori.

La fel, cei veniți la sărbătoare au avut ocazia de a viziona expoziția foto ale profesorilor actuali ai Școlii; ale ex-conducătorilor/pedagogilor, precum și absolvenților care continuă să profeseze în domeniul artelor.

La deschiderea festivității, compoziția muzical-coregrafică și oda „Orașul meu cu nume drag” (versurile Snejana Dumitrașcu, muzica de Nicolae Usaciov, Artist a Poporului, dirijor, general-maior în rezervă) în interpretarea corului școlii cu solistele Ana-Valeria Dumitrașcu și Felicia Bulai, din prima au emoționat publicul spectator.

Tradițional, o asemenea sărbătoare prevede oaspeți și felicitări.

Președintele raionului, Vasile Maxim a venit cu recunoștință față de colectivul și elevii Școlii, aducând mesajul de felicitare, Diplomă de Onoare și cadou de preț (calculator) pentru colectivul instituției precum și Diplome de Onoare profesorilor: Belibov Anastasia, Boldurean Nadejda, Cadu Anatol, Ciobanu Galina, Covali Valeriu, Diaconescu Irina, Malachi Emilia, Slobozian Anton, Zglavuşă Vladimir. La fel, din partea Direcției generale educație unii elevi și profesori pentru succesele obținute la Festivalurile Naționale și Internaționale (2021—2022) au fost decernați cu Diplome de merit și premii bănești.

Mesajul de felicitare și apreciere și, nu în ultimul rând, mulțumiri pentru buna colaborare, a fost adus de către primarul or. Ștefan Vodă, Vladislav Cocu.

În continuare, prezentatorii Iuliana Bolozan (profesoară secția teatru) și Valeriu Moraru (directorul Școlii) filă după filă au „ghidat” publicul prin anii de activitate a Școlii, reamintind cu cuvinte calde, apreciere și gratitudine de profesorii și conducătorii instituției: Malachi Ludmila, Rusanovschi Ludmila, Moraru Valeriu și directorii adjuncți: Titova Ala, Belibova Anastasia, Ursu Grigorie, Bursuc Natalia. Un minut de reculegere a fost ținut în amintirea celor plecați în lumea dreptilor.

Un omagiu aparte a fost adus Primadonei Operei Naționale din Republica Moldova, Artistă a Poporului, Laureată a Premiilor de Stat, profesor universitar, academician, „Doctor Honoris-Causa”, Cavaler al „Ordinului Republicii” și deținătoarea Ordinului Național „Steaua României” Deținătoarea Premiului cea mai bună Cio-cio-san din lume, numele căreia îl poartă Școala — MARIA BIEȘU.

Semnificativă a fost evoluarea în scenă a absolventei Școlii, Cristina Bleandură, solista a Teatrului de operă și balet, România cu piesele „Ave Maria” (G. Caccini) din repertoriul Primadonei, „Lie Ciocârlie” și o piesă populară.

Cu evocări despre cum a fost și este, inclusiv mesaje de felicitare prilejuite de aniversarea a celor 30 de ani, au venit: dna Ludmila Burlaca, director, regizor al Teatrului „Geneza-Art” ex-șefă a secției raionale cultură, care a contribuit la fondarea Școlii; Natalia Moraru-Vasilcău, moderatoare TV și absolventa Școlii; dl Tuhari Valentin, directorul Școlii de Muzică „Maria Bieșu” din mun. Chișinău.

Între timp, și-au făcut apariția în scenă cu prezentări artistice elevii Școlii demonstrând talentul propriu, abilitățile artistice, cât și munca cu abnegație a profesorilor: ansamblul de vioriști; ansamblul de chitariști;

ansamblul de pianiști, orchestra de instrumente aerofone și estradă; grupa mică, dansuri moderne; ansamblul de dansuri populare „Izvoaraș” colectivul coregrafic „Nistruleț”; elevii secției teatru cu sceneta „Cuconița”; solistele Cristina Bleandură, Ana-Valeria Dumitrașcu, Tina Verebcean și Daniela Ciobanu.

Un cuvânt aparte merită succesele elevilor și a pedagogilor, grație cărora faima Școlii de Arte „Maria Bieșu” din Ștefan Vodă este dusă dincolo de hotarele țării:

- elevii secției artă plastică au participat la concursuri Internaționale

nale din Macedonia, Cehia, China, Polonia, Belarus;

- orchestra condusă de profesorul Igor Dumitrașcu au demonstrat talentul în fața spectatorilor din Macedonia, Grecia, Montenegro. Sunt laureați a premiului I la Festivalul-Concurs Internațional „Răsună Fanfare peste Hotare”, participanți la emisiunea Tezaur-TV
- ansamblul de dansuri populare „Izvoaraș” condus de Anatol Cadu, a evoluat pe scenele din România, Ucraina, Muntenegru, Bulgaria, etc. laureat al multiplelor festivaluri/concursuri naționale și internaționale, în anul de învățământ 2021—2022 deținător ai Premiului Mare la Festivalul de dansuri populare din Slovenia;

deținătorul locurilor I la concursul republican „Tinare talente” și „Dance Play” din Ucraina.

- colectivul coregrafic „Nistruleț” condus de Snežana Dumitrașcu, laurate al Premiului I la Festivalul-concurs „La Nistru la mărișoară” participanți la Festivalurile Internaționale peste hotarele țării, a cucerit publicul din Macedonia, Grecia, Montenegro.
- elevii secției canto au demonstrat talentul, deținând premii mari și premiile I la Festivalurile-Concurs „Pe urmele Primadonei Maria Bieșu” și „Tamara Ciobanu”.

Să dăm nume și apreciere colectivului Școlii de Arte „Maria Bieșu” în frunte cu directorul Valeriu Moraru; secția muzică/interpretare muzicală: Rotari Liliana, Bursuc Natalia, Malachi Emilia, Ciubotaru Daniel, Diaconescu Irina, Bulai Robert, Velcinscaia Tatiana, Chigai Natalia, Diana Moraru; secția instrumente populare: Covali Valeriu, Caraștefan Vitalie, Pogor Iurie, Moraru Valeriu; Zglavuşă Vladimir; instrumente aerofone și percuție: Dumitrașcu Igor, Florea Ion, Timofei Tighineanu

Secția coregrafie: Liuba Damian, Anatol Cadu, Snejana Dumitrașcu, Ștefan Stăvilă, Valentina Vition, Sergiu Banari, Pavel Gorun, Constantin

Ciubotaru, Caijbîrnă Vladimir, Luca Procopovici;

Secția arte vizuale: Belibova Anastasia, Haret Ghenadie, Slobozianu Anton, Ciobanu Galina, Ciuloci Ludmila, Spinei Inga, Bragarenco Iulia

Secția teatru: Iuliana Bolozan și Raisa Repeșciuc.

Secția teorie: Nadejda Boldurean, Tatiana Pogor, Liuba Ciobanu.

Muncă pentru buna desfășurare a procesului de studii în Școală depun și cei din aparatul administrativ: Melnic Anatolie, Donici Ana, Verebcean Vera, Becciv Ștefan.

30 de ani ai Școlii de Arte „Maria Bieșu” au fost marcați la nivelul meritat, vibrațiile muzicale delectând auzul, amintirile răscolind sufletele, întâlnirile bucurând inimile. Toate

cele prezentate cu drag publicului spectator: lucrările plastice; evoluțiile spectaculoase în scenă ale elevilor (actualii și foștii) școlii de arte, alături de profesorii care pe parcursul anilor au știut să inspire dragostea față de arte, au venit drept dovadă că suntem un popor talentat și înzestrat cu cele mai frumoase calități.

O filă din istoria Școlii de Arte „Maria Bieșu” la 30 de ani a fost scrisă deosebit, în speranța și dorința ca instituția să dăinuie mulți ani înaintea, să crească noi talente și să se bucure de succese.

Vizitați site-ul www.casadecreatie.md

Simpozion literar cu academicianul Mihai Cimpoi

La Centrul Academic Internațional *Eminescu*, în data de 20 mai 2022, a avut loc un simpozion literar, avându-l în calitate de protagonist pe academicianul Mihai Cimpoi. Evenimentul cultural de anvergură s-a desfășurat pe marginea volumelor de eseuri *Eminescu, lumea valorilor și noi, postmodernii și Eminescu și ideea europeană*, două dintre cărțile distinsului eminescolog și filosof al culturii, apărute în ultima vreme.

Cu acest simpozion, organizat de către Uniunea Scriitorilor din Moldova, Biblioteca Municipală B.P. Hasdeu și Direcția Cultură a Consiliului Municipal Chișinău, s-a dat start unui proiect mai amplu, intitulat *SCRIITORII PENTRU CAPITALĂ, CAPITALA PENTRU SCRITORII*. Vicepreședintele Uniunii Scriitorilor din Moldova, Ivan Pilkin, pe post de coordonator al acestui proiect, a spus că urmează încă unsprezece asemenea simpozioane cu alți scriitori, care vor fi remunerați de către Direcția Cultură a Primăriei Chișinău.

În prezidiu, alături de academicianul Mihai Cimpoi, s-au aflat Ivan Pilkin, și directoarea Centrului Academic Internațional *Eminescu*, Elena Dabija, care a dat start activității culturale, salutând publicul numeros și dornic de întruniri, revenit în sală după atâta vreme de pandemie. Mulțumind participanților la simpozion pentru implicare, doamna directoare și-a exprimat bucuria de a-l avea pe domnul academician printre noi și de a colabora la diverse proiecte, dumnealui fiind omniprezent în viața noastră culturală și științifică.

În continuare ofer unele fragmente din mesajele participanților la acest simpozion literar de zile mari.

Academicianul Mihai Cimpoi a spus că a venit cu aceste două volume despre *Eminescu* pentru că sunt actuale și că în ele se vorbește de lumea valorilor, de Europa și de ideea europeană. Și astăzi, a spus domnia sa, noi demonstrăm că suntem prieteni ai Europei, când ea are și dușmani fățiși.

Referindu-se la valori și la axiologie, știința despre valori, Mihai Cimpoi ne informează că axiologia se formează ca știință în a doua jumătate a secolului XIX și că fondatorii ei sunt considerați filosofi germani Hermann Rudolf Lotze (1917—1881) și Wilhelm Windelband (1848—1915). Savantul ne aduce dovezi că primul care a scris despre valori în cultura noastră a fost Mihai Eminescu, mărturie fiind însemnările sale din *Fragmentarium*, unde Eminescu îi citează pe cei doi fondatori.

„În poezie, proză și publicistică, a spus domnul academician, găsim formulate principii ale filosofiei valorilor, alături de cele ale filosofiei istoriei. Eminescu s-a referit adesea la valori, la rolul lor, la diferite specii

și scara ierarhică pe care o constituie („cel mai nobil,” în viziunea lui fiind adevărul), la importanța pe care o constituie, la importanța pe care o au în formarea unui „om educat”. În cartea *Eminescu, lumea valorilor și noi, postmodernii*, găsim ordinea ierarhică a valorilor, stabilită de Max Scheller, de la valorile plăcutului, neplăcutului și utilului, de pe treapta întâia de jos, până la valorile sacralului și profanului de pe treapta a patra, superioară, reprezentată de Sfânt, în calitate de formă personală a Ființei absolute.

În cartea *Eminescu și ideea europeană* găsim formulări originale și interesante, precum că ideea europeană la noi este o idee românească, despre care au vorbit mai mulți români. Printre ei sunt Dinicu Golescu și Constantin Stere, care menționează în Europa *buna orânduială asigurată de pravile înțelepte, spiritul de egalitate* și altele, astfel încât prin cultura sufletească are loc depășirea barbariei. Mihai Eminescu spunea că *avem nevoie de o ligă spirituală în Europa, care să armonizeze interesele europene cu cele naționale*.

Profesorul Theodor Codreanu, care a vorbit prin skype, a spus de la bun început că formularea academicianului Mihai Cimpoi *Eminescu și ideea europeană* a fost și genericul unui Congres Mondial al Eminescologilor, menționând că academicianul Cimpoi ne reamintește și sintetizează ideile europene ale lui Eminescu, printre care afirmația poetului că *Europa e situată în mijlocul lumii întregi ș.a.* Aici s-a creat creștinismul, de unde pornesc toate realizările mari, amintind că astăzi Europa nu prea își recunoaște originile. Referind-se la valori, distinsul profesor a amintit că frumusețile vii sunt cu proporții de mișcare, spunând că Constantin Brâncuși definea arta sa ca proporții de mișcări interioare.

Membrul corespondent al Academiei de Științe a Moldovei, poetul Ion Hadârcă, a mulțumit academicianului Mihai Cimpoi pentru activitatea sa deosebită, pentru mulțimea de cărți și studii semnate, pe care abia reușim să le citim, referindu-se la actualitatea ideii europene, la marile probleme de azi, vorbind și despre capacitatea de sinteză a lui Emi-

nescu, încă la vârsta de 20 de ani, în articolul *Echilibrul* ș.a.

Dr. Nina Corcinschi a menționat că s-a pășit cu dreptul în acest proiect cu academicianul Mihai Cimpoi la Centrul Academic Internațional Eminescu, mărturisind că personalități ca acad. Mihai Cimpoi sunt tot mai rare. Aducând mulțumiri domniei sale pentru faptul că ne ajută să-l înțelegem pe Eminescu și să nu ne desprindem de valorile adevărate, să stopăm ofensiva valorilor false.

Dr. Dumitru Apetri a salutat demararea proiectului cultural, menționând că acad. Mihai Cimpoi vine cu cărți fundamentale și că noi, românii, fiind un popor mic, trebuie să punem accentul pe educația estetică, după exemplul Japoniei.

Dr. Mirosava Metleaeva a subliniat că datorită marelui savant Mihai Cimpoi ne aliniem la ideile europene ale înaintașilor și a amintit unele citate din Eminescu: *Europa are facultatea, natura de-a întreprinde și întreține comunicațiunea cu toată lumea și din punctual acesta de vedere ea e situată în mijlocul lumii întregi; .Numai colectivitatea puteri-*

lor europene, spune el, prezintă România siguranțe de neutralitate și de neatârănare ș.a. Un moment aparte a fost relatarea despre înrobirea omului de către tehnologii.

Dr. Victoria Fonari a vorbit despre conexiunea cu ideile umaniste, amintind ideile europene încă din secolele XV din Europa, dar și de la români, cum ar fi Ștefan cel Mare, Eminescu, la care găsim conceptul filosofului Immanuel Kant *eterna pace* ș.a., apoi despre Victor Iugo, care a plantat arborele *Europei Unite*.

Ivan Pilkin, în final, a mulțumit academicianului Mihai Cimpoi pentru realizările sale în domeniul culturii și filosofiei, pentru studiile fundamentale discutate azi, dar și pentru acest minunat simpozion literar, unde s-a vorbit în cunoștință de cauză despre Europa, despre valori și despre noi, postmodernii (și nu postmoderniștii), despre simbolism, despre transmodernism, despre rădăcinile Uniunii Europene și, desigur, despre aspirațiile noastre europene, invitând publicul select să participe și la celelalte simpozioane ce vor urma.

NATALIA BĂRLĂDEANU, DIRECTORUL BIBLIOTECII PUBLICE SĂRĂTENII VECHI

Familia — legătura cu trecutul și podul către viitor

Cea mai mare bogăție a unui sat este omul și familia. Familia este tezaurul inestimabil al fiecăruia dintre noi.

Familia este cea care îți oferă sprijinul atunci când te confrunți cu obstacolele vieții. Este cea care te ajută să te ridici când ești tras în jos de restul lumii. Familia ar trebui să te învețe ce înseamnă iubirea, înțelegerea și respectul; în sânul ei afli care sunt adevăratele valori ale vieții.

În anul 2022 în comuna Sărătenii Vechi trei familii își aniversează jubileul de 50 ani de căsătorie, cu această ocazie de Ziua Internațională a Familiei, Primăria comunei Sărătenii Vechi în parteneriat cu Biblioteca Publică, Casa de Cultură și Asistența Socială, a organizat în data de 15 mai 2022, activitatea literar-artistică „Semințele binelui cresc în altarul familiei” dedicate zilei FAMILIEI care a avut loc în „CASA MARE” a Muzeului „De

la tradiție la contemporaneitate” din satul nostru.

Activitatea de suflet a fost marcată de recitalul de poezii dedicat familiei, prezentat de copii, cu un colaj de melodii au evoluat membri ansamblului „Lo-zioara” conducător artistic Victoria Feghiu.

Cu felicitări pentru toate familiile din lume dar în special pentru cele din comuna Sărătenii Vechi a venit doamna primar Veronica Cupcea, oferind flori, diplome de apreciere și mulțumire familiilor care își serbează frumoasa aniversare 50 de ani de căsătorie: Maria și Nicolae Golub, Eva și Gheorghe Cebanu, Maria și Vasile Strugureanu.

Veșnicia s-a născut la sat

Din cele mai vechi timpuri, satul Cetireni, raionul Ungheni s-a mândrit cu oameni harnici și buni gospodari, cu tradiții și obiceiuri strămoșești inedite, cu câmpii și dealuri bogate în păduri, iazuri, vii și livezi.

Astăzi la ceas aniversar — 500 de ani de la prima atestare documentară a localității, Biblioteca Publică din localitate vine cu un proiect expozițional „Dragă mi-i și mult mi-i drag”, ce își propune să promoveze memoria locală, tezaurul ascuns în cuferele consătenilor la propriu și la figurat. Pe parcursul anului la bibliotecă vor fi vernisate o serie de expoziții ale meșterilor populari și ale colecționarilor pasionați de acest frumos obicei de a confecționa, păstra și promova zestrea neamului nostru în toată diversitatea și splendoarea ei. Proiectul a demarat cu activitatea „Omul împătimit de frumos” dedicată domnului Tudor Dragan, deținătorul unei impresionante colecții, pe care am clasificat-o în mai multe expoziții: de olărit, de obiecte din lemn, de instrumente muzicale, de zestre. Autorul expozițiilor, care este și conducătorul Formației folclorice „Ciutura”, ne-a povestit despre pasiunea sa pentru

lucrurile frumoase, care poartă pe umerii lor istoria milenară a localității.

La început ne-a vorbit despre familia sa numeroasă, care de la mic la

mare a cântat la diferite instrumente muzicale, prezente în casa lor datorită faptului că le procurau frații mai mari, care deja lucrau și erau păstrate, — spune dumnealui, — în casa mare sub lacăt.

Cu drag și dor ne-a vorbit despre harnicii lui părinți Tudor și Xenia, oameni credincioși și cu dragoste de tot ce este frumos, ce au sădit în sufletele copiilor omenia și dragostea pentru artă. Tatăl Tudor a cântat la tobe, iar mama Xenia din gură, pe vremuri era și una dintre cele mai active cititoare a bibliotecii publice. Pe parcursul activității au fost comentate toate cele patru expoziții din incinta bibliotecii. Lucruri interesante s-a vorbit despre prezența unui sau altui exponat din colecție, de unde, de când și de la cine au fost adunate, achiziționate, schimbate. Ulterior aceste expoziții au fost vizitate de cel puțin 100 de copii și maturi de la gimnaziu, grădinița din localitate și alte instituții. Vizitatorii au fost foarte atenți la depănarea istoriilor acestor obiecte expuse, la utilizarea lor de către strămoșii noștri pe parcursul dez-

voltării civilizației umane. Un interes deosebit au prezentat pentru copii și maturi instrumentele muzicale: vioară, clarinet, tobă, acordeon, fluiet, caval, tilincă, sunătoare, saxofon, trompetă ș.a. adunate de la muzicienii de altădată ai localității: Gheorghe Basamalerică, Vasile Lăpteanu și de la alți iubitori de muzică. S-a pomenit despre înțelepciunea strămoșilor noștri de a folosi în viața de toate zilele obiectele naturale — ecologice din lut și lemn, din cânepă și bumbac. O frumoasă colecție de fețe de perne, cearșafuri, covoare, țoale, șaluri, prosoape, trăistuțe, meleuri, fețe de mese

ș.a. au fost adunate de Tudor Dragan de la oamenii din sat pentru a delecta ochiul și a face cunoscut generațiilor în creștere traiul strămoșilor noștri de la țară.

L-am prezentat pe T. Dragan și în rol de autor de cântece (text și muzică). Acestea au fost interpretate de Formația folclorică „Ciutura” prezentă la sărbătoare. De asemenea am vorbit și de faptul că protagonistul nostru a stat la baza fondării

țării — 2003. În fine l-am cunoscut pe T. Dragan în mai multe ipostaze: ca om, colecționar, folclorist, conducător artistic al Formației folclorice „Ciutura”, autor de cântece și pur și simplu un împătimit și promotor al frumosului.

De-a lungul anului 2022 ne vom mai întâlni și cu alți meșteri și colecționari ca să savurăm din izvorul nesecat al tezaurului nostru național și să-l promovăm celor ce vin din urmă

formației folclorice „Ciutura”, fiind și unul dintre primii membri ai formației din îndepărtatul an al înfiin-

noastră, pentru că zicea cineva că cine nu-și cunoaște trecutul, nu are nici viitor.

Abonarea la revista „REALITĂȚI CULTURALE” pentru anul 2022

poate fi făcută la toate oficiile poștale

În luna mai, la Văleni plouă lin, cu floare de salcâm...

ION DOMENCO

Tradițional, pe data de 15 mai, la Văleni, raionul Cahul, se desfășoară Festivalul Național etno-folcloric „Dulce floare de salcâm”, un inedit spectacol al obiceiurilor și tradițiilor strămoșești, ajuns anul acesta la cea de-a IX-a ediție.

Și de astă dată, după o pauză de doi ani, cauzată de pandemia Covid-19, colective folclorice din localitățile cahulene, precum și din raioanele Leova, Cantemir, Cimișlia și Basarabeasca au adus pe scena improvizată din crângul de salcâmi de la marginea satului, „îmbrăcat” în petale mirositoare, de-un alb imaculat, datini și obiceiuri de primăvară-vară, una mai frumoasă decât alta, care ne reprezintă ca neam în întreg spațiul românesc.

Festivalul a demarat cu Parada colectivelor, a Portului popular, alaiul însoțit de muzică, dans și voie bună, însoțit și încurajat, susținut cu aplauze îndelungate de vălenași și oaspeții lor, a parcurs, pe jos, calea din centrul satului până la dombra de salcâmi, trezind admirația și mândria participanților. Acest tablou fermecător i-a determinat pe săteni să lase totul la o parte și să se alăture alaiului multicolor...

Pe parcursul zilei de duminică, locuitorii satului Văleni, inclusiv, băștinași de pretutindeni, și oaspeții lor au savurat cu plăcere în acest crâng pitoresc situat pe malul Prutului, melodii și dansuri populare, datini, obiceiuri și tradiții, păstrate și promovate cu consecvență în sudul

țării. În cadrul evenimentului, colective participante — din Văleni, Slobozia Mare, Manta, Cahul, Filipeni și Hănăsenii-Noi, Leova, Ciobalaccia, Cantemir, Sadaclia, Basarabeasca și Cimișlia au prezentat un bogat și variat program artistic — jocuri de ritual, datini și obiceiuri, dans și cântece populare autentice cu rapsozi populari, demonstrând o dată în plus că acolo unde este dorință, elan, demnitate și verticalitate, este asigurată continuitatea noastră ca neam

pe acest pământ. De menționat că pe lângă tendința de a reînvia creația populară, folclorul autohton, a reveni la izvoare, la tradițiile și obiceiurile strămoșilor, la Festival au fost vernisate și expoziții de lucrări ale meșterilor populari din zona de sud, bucate și băuturi tradiționale.

Satul Văleni este vestit prin orientarea comunității spre spațiu European, aici activează câteva pensiuni rurale, care atrag, an de an, tot mai mulți turiști din țară și de peste hotare. Prin aceste activități, susține primara de Văleni, Silvia Știrbeț, protejăm și valorificăm tradițiile sudului Moldovei, reinvestim profiturile în dezvoltarea durabilă a infrastructurii turistice locale și implicăm localnicii în acțiunile noastre. Astfel, îndeplinim misiunea nobilă de a opri exodul tinerilor din regiune către alte țări, oferindu-le oportunități mai bune acasă. Aici mai activează patru case rurale noi: „La Savetuca”, „La Boieru”, „Popasul La taifas” și „Bujorii de acasă”. Turiștii vin la Văleni,

afirmă primara Știrbeț, pentru a descoperi și priveliștea Prutului de Jos. Cu o suprafață totală de peste 14,7 mii de hectare, rezervația cuprinde nouă localități din raionul Cahul, inclusiv 824 de hectare de pădure. Aici viețuiesc nu mai puțin de 200 de specii de păsări, 40 de specii de mamifere și cresc peste 300 de tipuri de plante, multe dintre acestea fiind incluse în Cartea Roșie a Moldovei. Lunca Prutului este poarta de intrare în Rezervația Deltei Dunării, fiind

la intersecția a trei coridoare majore de migrație a păsărilor. Iar din 2018, Rezervația Biosferei „Prutul de Jos” este inclusă în rețeaua mondială a Organizația Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură.

Festivalul „Dulce floare de salcâm” a fost precedat de Noaptea Muzeelor, actualmente, în satul Văleni funcționând un Muzeu al Pâinii, un Muzeu de Istorie și Etnografie, precum și un muzeu școlar al poetului și scenaristului Gheorghe Vodă. Acum

câțiva ani, în incinta gimnaziului local, acolo, unde, vorba poetului, „este patria mea”, și unde totul și toate au gustul dulce al iubirii — de neam, istorie, datini și grai — sătenii recunoscători au înființat un muzeu al poetului, cel care a fost și va rămâne o icoană a demnității naționale, care și-a apărut, cum a putut, moșia, strămoșii cu cuvântul scris, cu condeiul, de care nu s-a despărțit până-n ultima zi.

Standarde naționale și internaționale ale conceptului *EDUCAȚIE*

De-a lungul istoriei și evoluției umane „educația” a avut un rol primordial, chiar vital am putea spune, contribuind în mare măsură la formarea unor întregi societăți, ceea ce a dus la ridicarea nivelului de dezvoltare și evoluție a omenirii. Pe parcursul a mai multor secole a contribuit substanțial la creșterea gradului de ordine și raționalitate în viața socială, pentru cultivarea valorilor spirituale și oferind umanității un statut mai elevat. Educația acționează printr-un mod creator și efectiv prin intermediul factorilor și tuturor elementelor din care este alcătuit sistemul educațional. Indiferent de formele educației: intelectuală, morală, religioasă, spirituală, socio-profesională este evident faptul că educația, în genere, depășește granițele naționale și se circumscrie într-o sferă general-universală, în numele ideii de progres, inovații, spiritualitate, revoluție științifică, într-un cuvânt — de umanitate.

Repere teoretice privind conceptul educației

Conceptul „educație” a fost, este și va rămâne permanent actual, atâta timp cât va exista omenirea. Acest termen este de origine latină, însemnând a crește, a cultiva, a îndruma, a educa.⁽¹⁷⁾ Etimologic, termenul de educație provine din limba latină, prin traducerea lui „e „care înseamnă „din” și a lui „duco-ere” în sensul de „a scoate”. Înțelesul originar al expresiei „e ducó” (a scoate din) capătă un sens derivat „a scoate” pe copil din starea de natură, a crește, a cultiva, a îndruma. Specialiștii conferă acest sens expresiei inițiale, pentru a sugera drumul parcurs de copil în devenirea lui, ca rezultat al influențelor favorabile de ocrotire, îngrijire și sprijinire.⁽¹⁹⁾

În literatura de specialitate educația ca noțiune pedagogică se examinează în contextul unui sens larg și îngust. În sens larg educația reprezintă totalitatea de influențe formative a tuturor institu-

telor obștești care asigură transmiterea din generație în generație a experienței social-culturale, normelor și valorilor. În acest sens noțiunea „educație” este mai aproape de noțiunea „socializare”. În sens pedagogic îngust educația reprezintă activitatea special organizată, orientată spre formarea anumitor calități ale omului, realizată prin interacțiunea pedagogilor și celor educați în cadrul sistemului educativ. Activitatea pedagogilor în acest caz este definită drept muncă educativă.⁽⁵⁾ În aceeași ordine de idei, educația în sens larg pedagogic, influențează copilul pe întreg procesul instructiv-educativ al instituției de învățământ, ea este realizată de către pedagogi -oameni special pregătiți efectuată în condiții specifice de activitate didactică și educativă.⁽²⁰⁾

Termenul „educație” diferă de la o etapă istorică la alta în funcție de condițiile materiale și spirituale ale societății. Educația este un fenomen social, specific uman, care apare odată cu societatea, dintr-o anumită necesitate proprie acesteia — aceea a dezvoltării omului ca om, ca forță de muncă și ființă socială.

Odată cu succesiunea epocilor istorice idealul, mecanismele, conținuturile, finalitățile educației s-au schimbat, au evoluat și s-au perfecționat. Educația este deci supusă schimbărilor istorice, ea apărând odată cu societatea din comuna primitivă.⁽¹⁸⁾ Platon definea educația ca fiind „arta de a forma bunele deprinderi sau de a dezvolta aptitudinile native pentru virtute ale acelor care dispun de ele.” Aristotel, în lucrarea sa „Politica”, considera că „educația trebuie să fie un obiect al supravegherii publice, iar nu particulare”.

În viziunea lui, Johann Amos Comenius, în lucrarea sa „Didactica magna”, considera că la naștere, natura înzestrea copilul numai cu „semințele științei, ale moralității și religiozității”, ele devin un bun al fiecărui om numai prin educa-

ție. Rezultă că în concepția sa, educația este o activitate de stimulare a acestor „semințe”, și implicit, de conducere a procesului de umanizare, omul „nu poate deveni om decât dacă este educat”.

Pentru pedagogul englez din secolul al XVII-lea, John Locke, educația se prezintă sub forma unei relații interpersonale de supraveghere și intervenție ce se stabilește între „preceptor” (educator) și copil (viitorul „gentleman”).

Filosoful german Immanuel Kant, aprecia că educația contribuie la valorificarea naturii umane în folosul societății: „este plăcut să ne gândim că natura omenescă va fi mai bine dezvoltată prin educație și că se poate ajunge a i se da o formă care să-i convină cu deosebire. Aceasta ne descoperă perspectiva fericirii viitoare a neamului omenesc”.

După spusele lui Jean-Jacques Rousseau putem trage concluzia că educația este în același timp intervenție și neintervenție: „Educația negativă presupune înlăturarea oricărui obstacol din calea dezvoltării firești, totul trebuind lăsat să se producă de la sine fără nici o intervenție”.

În opinia pedagogului german Johann Frederich Herbart educația este împărțită în trei subdiviziuni: guvernarea, învățământul (realizarea unor obiective specifice) și educația morală.

Pedagogul român Constantin Narly, consideră că educația este „un fapt social și individual în același timp”. Florin Georgescu considera că „educația este prima activitate creatoare ne producătoare de bunuri de consum, cunoscută de istorie” (Florin Georgescu 1970)

Urmând ideile lui Comenius, putem confirma cu certitudine că educația cuprinde în sine întreaga viață a ființei umane, oferindu-i totodată acesteia înțelepciune și rațiune. Prin funcțiile sale, educația își exprimă prezența reală în dezvoltarea vieții umane și sociale, formând facultatea omului în dependență

de capacitățile societății. Capacitatea sau facultatea omului exprimată prin însușiri morale și intelectuale este totodată și funcția acestuia pe care o prestează într-un mod organizat pentru a obține un scop anumit. Scopul uman, dacă poate fi definit așa, nu este altceva decât obiectivul spre care tinde mereu individul, și anume — de a-și realiza existența civilizată într-un mediu social civilizat. (26,p.24)

Studiul și analiza surselor bibliografice ne permit să conștientizăm că fenomenul educației, abordează totalitatea influența tuturor sferelor educative, de aceea acest concept trebuie de perceput ca un continuum existențial, trebuie abordată ca un scut care întărește încrederea în viitor, în progres și inovație.

Diversitatea opiniilor pe care l-au abordat cercetătorii științifici în definirea conceputului „educație” ne demonstrează că acest fenomen dintotdeauna a reprezentat interes sporit. Apropierea punctelor de vedere al savanților, demonstrează căutările, reflecțiile și încercările lor de-a da o definiție clară educației. Problema acestui concept, abordat în diverse moduri, ne face să tragem concluzii că educația poate fi nuanțată și reinterpretată.

Educația ca proces, produs și structură de personalitate

Orientarea educației presupune raportarea acesteia nu numai la condițiile și cerințele prezente ale societății, dar și la cele de viitor. Pentru prima dată în istorie, educația își propune, după cum susține E. Faure, „să pregătească oameni pentru tipul de societate care nu există”(20)

Conform opiniei lui Ioan Cerghit, putem evidenția trei repere metodologice ale ei, care demonstrează extinderea conținutului acestei noțiuni:

- educația ca activitate organizată instituțional conform unor finalități pedagogice, orientări valorice;
- educația ca proces angajat între mai multe ființe umane, aflate în diferite relații de comunicare și de modificare reciprocă, marcând drumul psihologic al personalității spre umanizare, spre (auto)dezvoltarea sa continuă;
- educația ca produs al activității de formare a personalității, determinat și adaptat la cerințele societății; „producție” a omului ca om, creație continuă a omului de către om, pro-

ducție a omului social prin societate. (5, p.)

Educația ca proces angajat între mai multe ființe umane, aflate în diferite relații de comunicare și de modificare reciprocă, marcând drumul psihologic al personalității spre umanizare, spre (auto)dezvoltarea sa continuă.

Potrivit opiniei noastre procesul educației însă nu întotdeauna își ia „startul” cu determinarea scopului: de cele mai multe ori scopul „se formează” în desfășurarea acestui proces prin intermediul conținutului, situațiilor de viață, comunicării etc. Procesul educației poate fi definit ca proces pedagogic special organizat în care se realizează scopurile social-pedagogice, se creează condițiile pentru viața spirituală de valoare a discipolilor, realizarea maximă a capacităților lor naturale, actualizarea potențialului sufletesc și spiritual al acestora. Important este, ca centrul procesului educativ să devină nu activitățile, dar omul, viața lui spirituală. Procesul pedagogic va deveni în acest caz acel câmp educațional, în care este posibilă conștiința liberă autentică, alegerea liberă a acțiunilor, deschiderea discipolului în fața naturii, oamenilor, valorilor.

Efectul educației, ca proces, își actualizează existența prin atribuțiile sale care cuprind toate elementele unui întreg de principii socio-umane cu rolul de a compune comunicarea adecvată și continuă dintre om și societate, având la bază substanța cu care se creează legătura autentică a construcției propriu-zisă. (23, p.44)

Conform concepției lui L. Vigotski procesul educației se desfășoară, ca un fenomen de amplificare, ameliorarea a neoformațiunilor a personalității în cadrul interacțiunii cu mediul sub conducerea și ajutorul adultului.

Prin procesul continuu de învățare se produce acțiunea evolutivă de schimbare permanentă a omului în corelație cu mediul social. Învățătura fiind sistemul de îndrumări teoretice și practice în diverse domenii de activitate, este și sistemul prin care se dobândește dezvoltarea intelectuală și se îmbogățește înțelegerea spirituală, astfel creând universul de cultură multilaterală a omului. (21)

Sinteza literaturii de specialitate demonstrează că, mult timp educația era privită doar ca o acțiune formativă exercitată de un agent exterior (părinți, învățători, profesori etc.) asupra celui

educat, considerat doar în postura sa de obiect al educației (receptor de înrâuriri formative), dar o astfel de ipoteză ține deja de domeniul trecutului, actualmente este pe deplin acceptată teza că educația care nu reușește să implice educatul în propria sa modelare este profund deficitară. Procesul formării umane începe cu acțiunea de modelare exercitată din afară, dar aceasta nu poate fi considerată suficientă. Înrâuririle educaționale exercitate de factori externi pot fi eficiente numai dacă sunt susținute, completate și întărite de înrâuriri formative motivate intrinsec, numai în cazul când educatul, considerat inițial obiect al educației, participă activ la propria sa formare, devenind astfel subiectul formării și dezvoltării sale.

În mod schematic această interacțiune poate fi reprezentată astfel:

S ↔ ↔ O

Educator Educant

O — obiect S -subiect

Pe măsura maturizării și dezvoltării discipolului poziția lui ca obiect al influenței pedagogice din partea adulților (în primul rând, a părinților și pedagogilor) se diminuează, iar poziția de subiect al educației sporește, transformând procesul educației în raport cu cel educat într-un proces de autocunoaștere, prin urmare — de autoeducație, autodezvoltare. Se schimbă, în același timp, și poziția educatorului în direcția sporirii funcției lui de îndrumător, povățuitor, tutore, prieten mai mare, facilitator. (5,p.15)

Educația ca factor al dezvoltării personalității, reprezintă unul dintre factorii cheie care în contextul triplei determinări își aduce o contribuție specifică la formarea și la dezvoltarea personalității, în interacțiunea cu ceilalți doi factori — ereditatea și mediul. Datorită calităților, funcțiilor caracteristicilor, printre care subliniem caracterul organizat, conștient, intenționat, cu un conținut selectat și îndrumat de specialiști anume formați și selectați pentru instrucție și educație, fără a diminua cu nimic rolul celor doi factori cu care se interacționează, are un rol hotărâtor în integrațiunea factorilor dezvoltării perfoliații. (19,p.10) Analizând sursele bibliografice putem evidenția următoarele aspecte ale educației ca structură de personalitate, adică formarea unei persoane cu cunoștințe, abilități și aspirații în sens larg stabilite, combinând munca fizică și psihică în activitatea sa, producând beneficii materiale și spirituale pentru o societate care se dez-

voltă armonios fizic și spiritual, o figură publică activă cu idealuri morale înalte, un gust estetic dezvoltat, nevoi materiale versate și spirituale.(22)

Mai mulți savanți au ajuns au ajuns la concluzia ca educația este forma perfectă de-a modela o ființă umană:

„Educația, spre deosebire de instruire, este îndreptată nu numai spre rațiune, dar și spre sufletul copilului”(V. Zenkovski);

„Educația este chemată să răspundă la întrebările esențiale ale vieții omului — despre sensul și scopul ei”(N. Pirogov);

„Educația ajută la reconstruirea vieții în ansamblu, organizează experiența socială a personalității, învață cum de organizat mediul vieții sale”(S. Șațki);

„Educația ajută de a afla idealurile, convingerile, formează lumea spirituală a Personalității”(V. Suhomlinski).

Reflectând asupra acestor idei ele subliniază natura umanistă și orientarea educației autentice spre personalitate. În centrul educației se află omul cu problemele sale vitale, existențiale. Din această perspectivă ideea principală a învățământului este cea educativă. A fost recunoscut: omul, copilul este valoarea supremă a educației, este o valoare în sine.

Rezultatele cercetărilor actuale în domeniu conduc, aproape fără excepție, la validarea experimentală a modelului interacționist al dezvoltării ontogenetice. Fără a nega importanța factorilor ereditari și de mediu, suntem totuși îndreptățiți să afirmăm că educația, care include un sistem complex de acțiuni și influențe de natură formativă și informativă, are un rol major în dezvoltarea psihică și în formarea personalității umane. Considerăm necesară în acest context precizarea că mediul, asemenea educației, influențează individul între limitele stricte pe care le trasează ereditatea. Cu toate acestea, parafrazându-l pe H. Pieron, am putea spune despre copil că în absența acțiunii factorului „educație”, acesta ar rămâne un simplu candidat la umanitate.(23,p 6)

Studiul și analiza viziunilor și ascensiunilor, modelor cu privire la fenomenul educației ca produs ne permit să observăm specificul acestui reper metodologic. Educația ca produs, prin activitatea sa de instruire, trebuie să se remarcă prin „Sistemul de învățământ — promotor al identității naționale”, îl putem asocia chiar cu un producător de identități.

În această ordine de idei putem evidenția faptul că prin educație se dezvoltă identitatea națională, iar prin instruirea sau calificarea profesională se dezvoltă economia națională sau, mai bine zis, identitatea economiei naționale (sau mai corect, identitatea bunăstării sociale). Respectiv, se sincronizează și se formează în mod real procesul dezvoltării umane și sociale, procesul dezvoltării unei țări și a unei națiuni. Deci, educația și cultura unei națiuni (societăți) se distinge prin componentele învățământului, care pun în circulație bazele dezvoltării umane și sociale în procesul evoluției. Pentru realizarea acestui proces evolutiv cu conotații pozitive în viața omului orice națiune și societate încearcă prin cele mai bune metode și tehnici să obțină rezultatele necesare care să le motiveze cursul dezvoltării. (24,p.33)

Idealul educațional al sistemului de învățământ din Republica Moldova, nu se referă doar la desăvârșirea interioară a personalității, dar el caută să asigure dimensiunii de ordin vocațional a procesului instructiv-educativ. În acest sens, el garantează asigurarea unei corespondențe cât mai bune a caracteristicilor personalității subiectului uman cu activitatea prestată în contextul solicitărilor societății. Un asemenea ideal vocațional, este un proiect ce cuprinde un ansamblu de valori și însușiri posibil de a fi asimilate și formate în grade diferite, în funcție de dispozițiile interne ale personalității și de calitatea organizării educației. Societatea trebuie să ofere cadrul potrivit pentru desăvârșirea personalității umane, iar aceasta să se implice în mod creator în dezvoltarea acelei societăți. Educația în Republica Moldova este reglementată de către Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, acesta stabilește obiectivele sistemului de învățământ în ansamblul său, precum și obiectivele educației pe niveluri și profiluri de învățământ.(25) Galina Martea afirmă că, „Sistemul de învățământ în realitate este un producător de identități. Prin educație se dezvoltă identitatea națională, iar prin calificarea profesională se dezvoltă economia națională sau, mai bine zis, identitatea economiei naționale...” (23, p. 50).

Educația ca produs este rezultatul unei societăți care își poate motiva real cursul acțiunilor doar fiind în corelatei autentice cu sistemul învățământului, ramura care ambiționează dezvoltă

omul prin educație și instruire. Instruirea și educația ființei umane, fiind problema prioritară a societății și a procesului evolutiv universal, este funcția axată în totalitate pe responsabilitatea propriei națiuni, care se bazează prin formarea unui mediu social sănătos, puternic, dezvoltat și întemeiat pe relații interumane de valoare. Sub această orientare urmează să activeze și unitatea de învățământ, fiind substanța prin care se formează omul în limitele absolute ale valorilor. Succesul educației ca produs, atât al individului cât și a unității de învățământ într-o societate devine o realitate atunci, când personalitatea acestora este motivată de rolul și importanța lor în societate. În ceea ce privește idealul educațional actual al învățământului din țara noastră, acesta este sintetizat prin formularea următoarelor cerințe: „dezvoltarea liberă, integrală și armonioasă a individualității umane în vederea formării unei personalități autonome și creative.”

Preocuparea noastră în direcția vizată este de-a clarifica care este menirea educației ca produs, astfel putem spune că oricare ar fi societatea în care funcționează idealul educațional, acesta urmărește să atingă aspectele definitorii pentru contextul istoric și socio-economic în care acesta urmează a se realiza. Astfel, idealul educațional are valoare orientativă și prezintă generalitate descriptivă pentru tot ceea ce se întreprinde în direcția formării și educării omului. Idealul educațional este, de asemenea, cel care impune o anumită atitudine față de ființa umană în general, față de copilul ce este educat în special. Această atitudine este în fapt, aceea care jalonează organizarea și desfășurarea acțiunii educaționale cu toate comportamentele ei (scopuri, obiective, mijloace, forme de realizare ș.a.) și care, în ultimă instanță, condiționează măsura atingerii efective a idealului educațional.(23, p.14)

Relația dintre om și societate întemeiată prin elementele educației-ca proces, produs, și structură de personalitate cuprinde acele principii active la existenței pe care se bazează știința pedagogiei, ca rol și funcție în dezvoltarea acestora. Pedagogia, știință în formarea și instruirea omului, este activitatea prin care se reproduce valorile umane cu caracter social și este domeniul prin care sunt valorificate procesele de comportare și comunicare dintre individ și societate.

Proiectul MEMORIA TIMPULUI...

„Cântecul — treptele pe care se urcă trăirile sufletului până în al nouălea cer...”

„Vai sărmana turturică“, „Sal-câmaș de lângă drum“, Un-te duci, călugăre“, „Mai întoarce, Doamne, roata“, „Mărioară de la Gorj“, „Piatră, piatră și iar piatră“ — acestea și nu numai acestea erau cântecele preferate ale mamei Lidia. Le cânta și când prășea în grădină, și când văruia, și când țesea, și când spăla ... dar, mai ales, la sărbători ori când veneau verișorii ei de la Iași pe o săptămână-două (pe vremea „sovieticilor“, ei puteau veni ACASĂ, la Petrești, doar pe chemare), acele vizite ale lor erau adevărate reuniuni ale neamului, seară de seară, pentru o săptămână-două, atât, cât dura chemarea, indiferent de anotimp, se adunau la noi ori la alte rude și se bucurau împreună povestind, dansând, dar mai ales

cântând. Cântau împreună, pe rând, cântecele preferate ale fiecăruia dintre ei, apoi, se îmbiau unii pe alții: „Hai să cântăm cântecul Drosidei“ (vecina noastră, care s-a prăpădit la doar 29 de ani, dar care de multe ori fusese prezentă la asemenea reuniuni) și anume cântecul „Cocoșel cu două creste,/ Bărbat cu două neveste“ ori cântecul „Patru boi suciți în coarne“, preferatul lui Costea Bernic ori romanța dragă lui Colea Budeanu „De ce m-ați dat de lângă voi“. Frumoasă tradiție la Petrești, să-și amintească de cei trecuți la cele veșnice, pomenindu-i, cântându-le cântecele preferate. Nelipsite erau și cântecele „Așa-i viața omului“, „O seară la Constanța“, Tudoriș, nene“, care erau preferatele tuturor cei prezenți, iar mama cânta singură „Piatră, piatră și iar piatră“, doar tata „îi ținea isonul“, bătând în masă și,

de obicei, se termina petrecerea cu cântecele „Trenule, mașină mică“ și „Du-m-acasă, măi, tramvai“, cărora le da tonul Badea Andrușa Sofronii (fratele mamei, mașinist de profesie), după care toți se împrăștiau pe la casele lor, dar nu înainte ca să se înțeleagă, la cine urmau să se adune seara următoare, de obicei femeile conveneau cine și cu ce bucate va veni, iar bărbații aveau grijă să aducă un vin bun și neapărat „plastinci“ cu cântecele lui Nicolae Sulac, Benone Sinulescu, Irina Loghin, Maria Ciobanu ... Cât joc și tropăit au îndurat podelele din „camera cea mare“, căci și azi ne minunăm, cum de au rezistat... Asemenea reuniuni, cu cântece și voie bună, au fost organizate până la 1 iulie 1995, atunci, când tata Cristea a trecut în lumea cea fără de dor... Din acea vară, nimeni n-a mai auzit-o cântând pe mama Lidia...

Orfeica orheiancă — Basarabeanca

GRIGORE GRIGORESCU

*Muzica este refugiul sufletelor
pe care le-a rănit fericirea.*

CIORAN

*Muzica exprimă ceea ce nu
poate fi spus și este imposibil
să rămână în tăcere.*

V. HUGO

Cantautoarea Aurica Basarabeanca zidește migălos și miraculos ascensiunea sa artistică cu mărgăritare muzicale, urcând din mitologia și misticul aurăriei naționale spirituale spre veșnicii și țării, completând pleiada legendarelor S. Vicoveanca, I. Loghin, M. Iliuț (cântă durerea țării de sus), P. Seling, O. Ciolacu, V. Ghimpu-Munteanu (V. Tolkunova, A. Gherman) etc. — cu farmece frumuseții inimii cu creier gânditor și suferitor de a „țării veșnică durere” (A. Mateevici). Simte fără cuvinte și le transcende la harfa credinței și biruinței (prin suferință ajungi la adevăr). Totu-i sobru muzicalizat, etalat și prezentat, se extrage bogății din sărăcii, sfințenie din suferinți și credinți, veșnicie din vremelnicie, măiestrie din modestie, survolând adagiul brâncușian: „Nu cred în suferința creatoare”, guvernată de soluția solomonică dăinuitoare: „Crează pentru artă, dar nu pentru recunoaștere”. Vedeta se apără subtil de fin: popularitatea chiar „ușor mă deranjează”, în melodia „Drag mi-i omul simplu”, afirmă: „Altarul sufletului tău alege între bun și rău. Nu știi a trăi fără a mulțumi... Eu cânt ceia ce sunt și sunt ceia ce cânt” (2016), confirmând modestia cehoviană diafană: „Cei cu adevărat

talentați se țin cât mai departe de ochii lumii” — fiind modești, onești și firești — miracolul modestiei muzicale.

Ca un ostaș al melosului românesc, are-n dotare arma biruitoare muzica cu imnul: Pe aici nu se trece! — intuind dumnezeiește: de nu se va mai cânta, lumea poate dispărea, precum profetiza și frumos exagera A. Einstein. Melodiile-medalioane sunt liturghii solare transcendentele, profunde profesioni de credință, rugi vindecative-consolative: „Știe Codrul, știe neamul ce-a îndurat bietul basarabean. Vremi de urgie...” („Cântec de neam” — „piesa care mă reprezintă cel mai mult”, „Timpul”, 8 mai 2012) și care o legendarizează cu

șlagărul „Basarabie, nu plânge!” din video-documentarul excepțional al Studiourilor Flacăra Film și CIOfilm — florilegiu-imn limbii române și eroilor ei, un mesaj etic-profetic, regal muzical regizat de luminoasa Luminița Dumbrăveanu.

Aidoma regelui din legendă, artista muzicalizează tot ce atinge. Melodia „Evenimente din 7 aprilie” lansează mesaje cutremurătoare trăite-suferite și interpretate sublim: „Ținem la identitate — pentru ea încet murim,.. Istoria e de vânzare, politica intră-n altare,.. Suntem orfani cu mama-n viață, ne mor feciori sub tricolor, tresar Carpații de atâtea nedreptate etc.” Nu-i accidental faptul că rapsodul evoluează pe scenă

în trei ipostaze: interpretă, textier și autoarea pieselor. Imposibil a ne imagina când va descoperi melodia nouă, întâlni poezia și textul râvnit potrivit...

Se știe, istoria n-are sentimente și raționamente, ci decizii dure impure, nu crede lacrimilor și patimilor, căci „Unde e mult sentiment e și multă suferință” (Leonardo da Vinci).

Sublimă surpriza evoluării în duet cu Irina Loghin, sperăm la ulterioarele revelații.

Rapsodul modernizator e coborât din Dacia lui Decebal pe meleagurile orfismului orheian (constituind triada orheiană melosofică Sadovnic-Rață-Basarabeanca), unde a doinit cu lira legendarul Orfeu, epocă splendid evocată în melodia filmică prin costumația (constelație) dacică din piesele „Dacii”, „Omule” („Viață, am o întrebare: De ce inima mă doare?... Valorile orheene perene, scumpe inimii mele, le elogia, admira și sacraliza-eterniza M.

Sadoveanu: „...mă simt ca un stejar de la Orhei, cu mii și mii de rădăcini înfipte în pământul neamului meu”.

Ecleziastic evocând și gândind, interpreta întruchipează (nu mi-

mează) monumentală modestie moldavă. George Enescu era definit „prințul modestiei”, iar Irina Loghin povățuia tinerii: „Cât mai multă modestie, cu modestia câștigați mai mult (2016), pentru admirabila Aurică, ăsta-i blazonul nobleței: modestia și magia ei, a evlaviei — triumful înțelepciunii și amărăciunii, festivalul propriei filosofii-aurării. E născută, nu (pre) făcută, dăruită cu har neordinar lirocantabil: „cum gândesc, așa trăiesc”, „nu știu altfel a trăi fără rădăcini” — laconic se autoconfesează frumoasa crăiasă de ceruri aleasă. ăsta-i blestemul de a fi: frumos, evlavios și mărinimos — o „floare albastră”, „durerea care nu găsea cuvinte” (M. Eminescu) s-o cânte.

Un interpret transilvănean cântă: „Cine-i om de omenie, Nu vorbește ce nu știe”, Aurica voca-

lizează sensibilitățile sale cu vocea lină-cristalină a sufletului sacrifici- al basarabean vitregit și urgisit de imperialii coloniali bestiali. Însă cei vătâmați-disperați sunt consolati de patriarhul purității — Petre Țuțea: „suferința rămâne totuși cea mai mare dovadă a dragostei lui Dumnezeu”, iar cel care „cântă își alungă suferințele” (Cervantes), căințele și sentințele...

Orfeica orheiancă ne cântă, în-cântă și descântă — ca marii artiști ai nației: sublimi sufletiști, modești ca măreția lacrimii din legendara Dacie, veșnicia Carpaților, infinitul Dunării, istoria și gloria strămoșească panromânească. Este angelica Ană a meșterului Manole din munții Atos, unde se (auto)zidește prin admirabile creații cantabile durabile.

Imposibil a nu evoca, rememora și admira confesiunile și profesiunile de credință ale artistei rostite-n interviul acordat Cotidianului Timpul din 8 mai 2012: „Zinaida Julea exclama: „Aurica, în tine a murit un ar-

tist!” Cuvântul „a murit” m-a întristat tare, a condiționat crearea piesei „Cântec de neam”. În 1989 am fost la Marea Adunare Națională cu copiii de mână. Acum, ei vor avea copiii lor și... nimic nu se schimbă. ...ne-am despărțit de Gr. Vieru. Am luat foarte aproape dispariția poetului, trei zile am stat la pat. Eu nici la moartea tatălui meu nu am plâns atâta.... Îmi părea că, dacă a murit Vieru, totul e pierdut. Apoi a venit 7 aprilie, iar eu am fost acolo... Nici nu se putea să nu apară cântecul „Strigăt”. Mezinul mi-a spus: „Eu acum trec peste ele ușor, dar știu că va veni o vreme când voi plânge ascultându-le”.

OPINII

Perna africană

ANDA-CRISTINA VAHNOVAN

Pentru majoritatea celor care nu au călătorit mai departe decât România și Ucraina, eventual, Bulgaria, o ieșire spre lume exotică își lasă amprenta adânc de tot. Și orice altă escapadă ulterioară se va raporta, involuntar, la cea dintâi.

Atunci când ești tânăr-crud și deja cu doi copii mici (harnici, ce mai), iar banii abia au încetat să te mai ocolească, parcă începi să vrei multe. De toate și concomitent. Poșete — de 8 culori, ceasuri — de 5 forme, pantofi — diferiți — diferiți, haine de copii asortate cu cele ale părinților și ... perdele noi, evident. Nu degeaba am menționat acest detaliu, irelevant de altfel, pentru că se pare, aceste perdele, care reprezintă desăvârșirea confortul unui cuib cald, este trauma și coșmarul bărbaților, care le consideră inutile. În fine, majoritatea, probabil, ați trecut prin faza asta. Și în cazul meu, dorințele cu parfum de femeie ar fi continuat, cu siguranță, dacă nu ar fi existat și un El în ecuație, calculat și cu o gândire tipic masculină, care a tăiat lunga listă de covorașe- vâzulițe- decorațiuni-rame-foto-și-nu-mai-știu-câte-am-vrut și a zis doar atât — vom călători întâi și întâi, fără asortări și cu o singură geantă — de voiaj. În ea, culmea, au încăput perfect toate cele necesare pentru călătorie, dar și o oală roșie, preferata fetiței mele de nici doi ani pe atunci. Că deh, alt vas, de orice natură ar fi, nu era acceptat și recunoscut de copil! Destinația au sugerat-o cei de la agenția de turism, ținând cont că un cetățean moldovean nu prea avea pe atunci multe opțiuni —

Turcia sau Africa. Am preferat-o pe cea mai misterioasă.

Tunisia — noutate de gusturi, mirosuri, condimente, combinații de culori și forme. Porturi, cactuși și vapoare. Aer nou. Negrese cu turbane multicolore. Tuk-tuk-uri hodorogite și delicii din susan și miere. Trecerea bruscă la o atmosfera mediteraneeană, într-o țară cu o cultură total diferită a fost ca o carte nouă, deschisă și studiată în aerul sufocant de 45 de grade. Ce mi-a rămas în memorie cel mai mult, însă, au fost bazarurile imense și, mai ales, talentul negustoresc de a vinde, orice, oricui și la triplu preț.

Pe atunci nu aveam cu ce să compar un bazar adevărat, decât cu Piața Centrală din Chișinău sau cu cea din Mihai Viteazu din Cluj — ambele pe același stil, cu o singură diferență — nu se striga „Otravă,

pentru șoareci, șobolani și soacre!“ decât la Chișinău, dar totuși...

M-am simțit hăituită și încolțită de la bun început. Prima dată asaltată cu întrebări gen: „Ceshska, polska, russka?“, pentru a deduce țara de origine și, implicit, numărul de straturi de piele pe care le-ar putea jupuia de pe tine. „Moldavian!“, le răspundeam mândră. „A, Moldavia?“ se dezumflau aceștia cu o dezamăgire vădită în glas. Și atunci prețurile nu mai erau alea de pe etichetă, ci raportate celor din lumea pielii și a osului.

Cu toate astea se insista. E adevărat că și eu mă dădeam de gol sorbind din priviri exotisme de pe tarabe — decorațiunile din lemn de măsline și paie, candelabrele îmbrăcate în tot feluri de piei, ceramică pictată manual și negrese-sfeșnice din metal cu niște coșuri imense pe cap. Interesul meu vădit se citea din priviri și negustorii au identificat ușor ținta. Am căzut în plasă.

Și nu am făcut decât să întreb dacă perna este din piele de cămilă. Greșeală fatală, pentru că m-am arătat interesată de ea și pentru că am întrebat eu prima din ce piele este. Altfel, negustorii răspund afirmativ la orice întrebare. „Porc?“, „Sigur că porc!“. „Cămilă?“, „Da, cum să nu!“, „Oaie?“, „Indiscutabil!“ etc. Mai pe scurt — „lahatronul garantat“, cum ar spune moldoveanul. Atât a fost suficient pentru a ieși după mine de după tarabă și a mă urmări efectiv, cu perna în mână până pe plajă, făcând abstracție că eram cu doi copii mici, cu brațele pline de găletoșe, forme, lopățele și mingi gonflabile, de abia mai

aveam vreun cot sau umăr liber. Nemaivorbind de mâini. Sau poate a profitat de statutul meu de captivă, nu știu. Mi-a tot lăudat perna și mi-a explicat că e un chilipir, cum să nu, cu un preț irefuzabil — redus de la 50 la 30 de dinari și tot așa. Până i-am spus că eu nu am decât 12. I-am și scos din buzunar și i-am arătat, ca să mă scap de el. A doua mare greșală. Bani gâdilă ochiul, iar el, un pic scârbit, mi-a pus-o în brațe și a zis, „Ok. Gift for you!“. Nu știu care pe care l-a terminat psihic — eu cu stoicismul meu de homos sovieticus sau el cu insistențele lui — palma a fost bătută.

Întorcându-ne la hotel și luând masa cu cei din grupul nostru de români, am observat că după mici discuții, toți evitau să se mai laude cu chilipirurile lor ieftine, negociate aparent maiestuos. Pentru că au înțeles că au fost trași pe sfoară —

mai puțin sau mai mult. Subiectul era evitat. Cei care erau de mai mult timp pe acolo știau prețurile reale și râdeau pe sub mustăți de faptul că nimeni nu s-a apropiat nici pe departe de acestea. Cred că și ei anterior fuseseră în aceeași oală, dar, decât să atenționeze noii veniți, nu mai bine să se amuze pe seama prostiei lor? Ei, și dacă prețul lăsa un gust amar, consolarea venea în „ghift“-urile „darnicilor“ negustori, intrate și ele în preț, cu siguranță. Acestea, la fel ca și orice fel de cumpărătură, erau ascunse prin pungi și strecurate direct în cameră de către turiștii români, de frică să nu fie deconspirată o nouă negustorie „profitabilă“. Cică nimeni nu mai cumpăra nimic. Aparent. Pentru că la îmbarcarea în avion, toate suvenirurile fragile și agabaritice, care nu au putut fi lăsate la cală, au fost transformate în bagaje de mână. Și acum îmi amintesc expresia

feței a unui domn serios, grizonat, de pa fața căruia curgeau transpirațiile șiroi. Căra ditamai girafă de vreun metru și jumătate subsuoară, având altele două mai mici în pungă, și striga autoironic: „Gift, gift!“, exasperat că a trebuit să le plătească pe acestea ca și bagaj suplimentar. Soția lui tăcea mîlc. Ceva îmi spunea că ideea cu girafele îi aparținea. Ceilalți zâmbeau compătimitor.

Perna mea din piele de cămilă sau nu, că nu mai contează acum, a fost aruncată într-un colț de îndată ce am ajuns acasă. Cu ciudă și răzbunare. Și am și uitat de ea. Anii au trecut. Teribil de multe și de repede s-au mai schimbat. Iar la un moment dat am privit-o altfel, ba chiar am plasat-o la loc de cinste, în vîzului tuturor. Ca simbol al tinereții părinților, cu copiii mici, porniți să exploreze lumea colorată cu o oală roșie în bagaj...

Cireșele — bunătatea cea mare a primăverii

DUMITRU APETRI

Stau uneori și mă gândesc: dacă ar fi întrebați copilașii din mai multe locuri de pe glob care este cea mai mare plăcere a lor în timpul primăverii, cu siguranță, ar fi numite cireșele. Fiind primele fructe care bucură firea umană la finele primăverii, ele-s așteptate și visate nu numai de prichindei. Le savurează, era să zic, le înfulică, cu o deosebită plăcere și cei maturi.

Pasiunea noastră, a celor doi băieți și două fete, pentru cireșe era stimulată și de faptul că în apropierea casei părintești se aflau 3 cireși mari cu roade bogate an de an și cu fructe diferite la culoare și la gust. Noi, copiii, orientându-ne după forma cireșelor, dar, în primul rând, după aroma și gustul lor, l-am botezat pe fiecare copac cu un nume. Unul era numit

țâța caprei, altul, cu cireșele dulci și rotunde, avea numele bombonelul, celui de al treilea, cu fructe foarte dulci și mustoase, i-am zis zăhărelul.

Marea noastră dragoste față de acești trei pomi avea încă o explicație: cireșele nu se pârguiau toate odată, ci la intervale de 3-4 zile. Primul care ne oferea marea plăcere de a mânca cireșe era bombonelul, urma zăhărelul și încheia sezonul țâța caprei — niște cireșe lunguiete, pe jumătate albe, pe jumătate rumene, mari și vârtoase la miez. Acest pom

avea și alte avantaje: crențile îi erau tari, rar când se întâmpla să se dezbine vreo cracă; o altă calitate: cireșele, chiar și atunci când erau răskoapte, se țineau bine pe codițe, nu cădeau repede ca din zăhărelul. Când pe crențile celorlalți doi pomi rămânea câte ceva pe

ici-colo, cum se zice — pentru păsările cerului, țâța caprei ne îndulcea încă vreo săptămână. Situația, desigur, depindea și de temperatura verii.

Când în acest pom rămâneau cireșe doar pe crențile puțin accesibile, eu și fratele Petru ne trăgeam, cu mișcări de râmă, până la roadă și înapoi cu anumită dobândă. Spre norocul nostru și al fratelui, nu am căzut niciodată din acest pom, dar, cu pânțele și cu pieptul puțin zgâriate, ne-am ales de mai multe ori. Acestea erau întâmplări, pe care le uitam imediat. Prevala marea plăcere de a ne înfrupta din cireșe răskoapte.

O spun azi, la o vârstă înaintată: dintre toate bucuriile din timpul primăverii, roada celor trei pomi alcătuiau cea mai mare plăcere a noastră, înfruptarea cu acele bunătăți ne-au rămas ca amintiri dintre cele mai dulci, pe care le vom purta în adâncul sufletului totdeauna.

Lansare de carte:

„Învățători și profesori, cu harul și cu vremea lor“ de Vitalie Zagaievschi

*În sufletele noastre — ați semănat
Noblețe, omenie și lumină,
Și din grădina lui Domnul v-a dat
Răbdare, optimism și-o inimă blajină.*

„Omul totdeauna înainte de neam și-a iubit familia, înainte de lume și-a iubit neamul și partea de pământ, fie mare, fie mică, în care părinții săi au

trăit și s-au îngropat, în care el s-a născut, a petrecut dulcii ani ai copilăriei ce nu se mai întorc, a simțit cea întâi bucurie și cea întâi durere de bărbat. Acest simțământ sfânt, nu cunosc încă nici u neam, nici o seminție cât de brută, cât de sălbatică, care să nu-l aibă. ...“

E fericit jurnalistul, care avântat de îndrăzneală și cutezanță, găsește putere și timp pentru a glorifica personalități și colective relevante, notorii, a immortaliza fapte, momente și etape istorice, social- culturale și economice în cărțuli, broșuri, monografii. Aici îl avem în vedere pe Vitalie Zagaievschi, eminent al culturii, distins cu medalia „Meritul civic, veteran al redacției gazetei raionale „Glia Drochiană“.

Această carte e o plachetă de ode în proză dedicată pedagogilor. Este generația care a lansat zvonul deșteptării noastre naționale, a contribuit

la dominarea inimilor și a cugetului oamenilor de bună- credință, au contribuit la făurirea Suveranității și Independenței țării.

Vitalie Zagaievschi relevă vieți- legende. Fiecare din cei înserați merită lauri. Articolele cărții constituie un buchet de flori- considerație, flori ce poartă în cuvintele- petale, în mesajele- mireasmă, eterna dragoste și respectul pentru opera de zidire a spiritualității tinerei generații, cea care azi constituie actualitatea, populația matură a cotidianului.

Cartea e ca busuiocul de la icoana amintirilor, un mesager al timpurilor. Toate personalitățile din această prezentare au fost la vremea lor deosebite, au fost și sunt exemplu, model, sub toate aspectele. Așa vor rămâne și în amintirea noastră, a celor ce i-au cunoscut și îi vor cunoaște, prin viața lor plină de sens. Doamna Cristina Țurcanu- șef Direcția Cultură Turism Tineret și Sport i-a adus un omagiu autorului, conferindu-i Testimoniu de noblețe. O apreciere înaltă au adus

Ala Bugai, Silvia Reșetnic, Sofia Vieru, Marina Lefter, Vasile Grițcu, primarul comunei Palanca Ion Treistaru, Adela Grubăi. Mădălina Botnari și Adriela Bejenari, laureate ale Festivalului de muzică folk de la Vaslui „Mai cu Folk“, ne-au bucurat cu câteva melodii pe ritmuri de chitară.

Galina Prodan, șef serviciu relații cu publicul a venit cu o amplă rela- tare despre protagoniștii cărții Ion Osadcenco și V. Granevschi, discipola cărora a fost.

Cartea e lacrima de pietate adresată pedagogilor, ce s-au înscris tăcut în ceea ce suntem noi astăzi.

Suntem încântași de neobositul har al domnului V. Zagaievschi, de a crea, de a făuri la zidirea spiritualității noastre, care este o pagină a dănuirii noastre.

Toate personalitățile din această culegere, au fost și sunt exemplu, model, sub toate aspectele. Așa vor rămâne și în amintirea noastră, a celor ce i-au cunoscut și îi vor cunoaște, prin viața lor plină de sens.

„Secretul alinării este amintirea“

Cu așa citat și-a început activitatea Muzeul „Casa Amintirilor“ din comuna Hincăuți, raionul Edineț la 10.04.2022.

Fondatorii muzeului sunt frații Oleg și Stela GANUȘCEAC, care își doresc să lase satului comoara adunată în timp, declarând următoarele:

„Pe parcursul anilor satul nostru, oamenii noștri, au trecut prin evenimente și întâmplări, prin etape de transformare și schimbare.

Generații întregi au marcat istoria localității prin diferite acțiuni și au încercat să o transmită urmașilor prin fotografii, lucruri păstrate în timp, obiecte, dar cel mai important, prin amintirile și povestirile despre începuturi. Bunicii, părinții, frații, oamenii Hincăuțului ne-au dat ca moștenire amintirile, iar noi ne-am dorit să le păstrăm cu cinste și onoare într-un loc special pe care l-am numit Muzeul „Casa Amintirilor“.

Noi, frații Oleg și Stela, copiii Alvinei și Nicolae Ganușceac, ne dorim să promovăm în continuare tradițiile strămoșești, valorile neamului nostru și ca toți cei care vor păși pragul acestui lăcaș să-și cunoască istoria și să o transmită mai departe, așa cum am făcut și noi. Totodată, vrem ca prin astfel de proiecte să educăm tânăra generație în spirit patriotic, cu dragoste de neam și țară.

Aici aveți posibilitatea să faceți cunoștință cu Istoria și arta popula-

ră a satului Hincăuți, cu obiceiurile strămoșilor și să descoperiți sau să re trăiți perioade tragice și de glorie, să admirați portul tradițional moștenit și adaptat în timp și să înțelegeți cu adevărat ce reprezintă satul Hincăuți și cine au fost oamenii care au stat la baza creării.

Muzeul „Casa Amintirilor“ este format din două secții: Istoria și Arta populară. Aici sunt expuse obiecte cu valoare istorică, depistate în urma săpăturilor arheologice (cio-buri, topoare din piatră și fier), cărți parohiale și

documente statistice, uniforme și obiecte militare, Ordine oferite oamenilor pe timpul războiului, medaliile și ordinele militare ale acestora, pozele sătenilor și obiectele de cult de la începutul secolului XX, documente din perioada deportărilor și informații pri-

vind dezvoltarea satului în perioada sovietică 1944—1991, dar și alte lucruri valoroase pe care merită să le descoperiți.

Tot aici veți face cunoștințe cu o expoziție a artei populare, care vă va impresiona cu frumusețea covoarelor alese, a iilor brodate și purtate cu cinste pe vremuri și nu doar.

Stimați locuitori ai satului, aducem sinceri mulțumiri și rămânem recunoscători celor care au susținut crearea acestei Case-muzeu și care au contribuit la dotarea Tezaurului istoric cu obiecte/exponate/informații moștenite din familie. Toate sunt aici și vor fi păstrate cu sfințenie, pentru că amintirile sunt adevărate valori pe care le putem transmite mai departe.

Vă dorim ca această vizită în „Casa Amintirilor” să vă trezească emoții frumoase și pozitive și aduceri aminte despre oamenii dragi amintirea cărora va fi veșnic vie în acest mic Muzeu al satului“.

Formația folclorică „Țărăncuța”, conducător artistic este fondatoarea muzeului Stela Ganușceac. Premiant a concursurilor naționale și internaționale.

Pentru ca oaspeților muzeului să le rămână frumoasa amintire despre vizită, fondatorii „Casa Amintirilor”, de comun acord cu membrii formației folclorice „Țărăncuța”, organizează diverse at-

liere de creație, expoziții și evenimente gastronomice, iar în cadrul șezătorilor, tânăra generație și persoanele pasionate de arta populară sunt învățate a coase basmăluțe, prosoape, fețe de mese, iar conform rețetelor strămoșești sunt preparate gustoșenii, aducând aminte vizitatorilor de trecut și inspirându-le multă dragoste față de Republica Moldova.

ELEONORA LATU, ȘEFA BIBLIOTECII CHIȘTELNIȚA, TELENEȘTI

„Cartea bună — lume adună“

Din mirozna proaspătă și îmbătătoare a florilor de bujor, un eveniment mai potrivit decât lansarea unor publicații de versuri nici nu putea să se întâmple.

Ceea ce a avut să se întâmple a avut loc duminică, 22 mai 2022, în incinta Casei de Cultură Chiștelnița.

Dragostea față de cuvântul scris și rostit a adunat, într-o singură simțire — artistică — oameni dragi sufletului a autoarei Tamara Mățu, învățătoare de muzică la gimnaziul din localitate — elevi, rude, colegi, reprezentanți ai APL.

„Tamara Mățu, născută în miez de iarnă geroasă și cu multă zăpadă, în ziua de 8 februarie 1962, în satul Chiștelnița, Telenești, în familia Stratulat, în brațele părinților — Efimia și Constantin. În viața ei a părăsit satul doar pentru a face studiile la actualul Colegiu Pedagogic „Vasile

Lupu“. Acolo a învățat ceea ce noi numim belle artes, artele frumousului care pe parcursul vieții-destin de pedagog a trebuit să le insuflă înv-

țăcelor de la Chiștelnița. Or, la festivitate am făcut cunoștință cu creația unui pedagog care este și poetesă, dar și scriitoare, pictoriță dar și com-

pozitoare or, își pune versurile pe muzică proprie. Adică am întâlnit la această prezentare un pedagog precum mai rar găsești în școlile noastre grație multitudinii de abilități.

„De când mă știu mi-au plăcut oamenii cu suflet frumos și mereu am avut tendința să fac lucruri bune. Astfel, m-am dăruit copiilor. I-am făcut să simtă și să înțeleagă miraculoasa lume a muzicii, să pătrundă în esența și farmecul artelor plastice. Mi-am făcut o familie frumoasă în sat” — ne-a relatat doamna Tamara.

Dumneaei ne-a prezentat cărțile sale „Învățăm să creștem mari”, „Singură în toamnă”, „Amintiri cu gust de apă”. Autoarea s-a străduit să apropie poetic diferite categorii de

cititori și să creeze o poezie variată din punct de vedere tematic. Ultima carte de versuri „Amintiri cu gust de apă” este dedicată satului natal așezat pe șapte coline asemenea Iașilor și Chișinăului unde proveniența numelui Chișelnița e în apele de izvor care chifteau aici.

TAMARA MIȚU VĂ INVITĂ SĂ O CUNOAȘTEȚI — acesta a fost îndemnul consăteniei pentru sătenii și oaspeții prezenți în sala mică a Casei de Cultură.

Motoul lansării de carte fiind „Munca unui om este portretul lui” astfel cei prezenți la eveniment au fost acei care au dorit să cunoască mai profund tematica versurilor și istoria apariției poeziilor, a cărților. Doamna Tamara ne-a recitat, interpretat cu nostalgie din versurile adunate cu grijă în publicațiile sale, a redat prin pictura sa, cum a putut mai bine chipurile ființelor dragi ai familiei. O temă aparte în creația sa este baștina, satul, străbunii, părinții, copii... Unele din poezii au fost recitate, înscenate de elevii de la Gimnaziul „Tudor Brădescu” din localitate.

Publicul, dar și doamna Tamara a fost surprinsă de multe și neașteptate surprize plăcute, emoții pozitive de care au avut parte din partea copi-

ilor care au recitat versuri din creația ei.

În semn de recunoștință, dl Constantin Ciobanu, primarul satului a decernat autoarei o diplomă pentru contribuție în domeniul creației, participare la viața obștească dar

și importante donații de carte Bibliotecii Publice Chișelnița.

Noi, la rândul nostru așteptăm noi apariții editoriale și lansări de carte.

Biblioteca de Semințe — un nou serviciu cu acces gratuit la Biblioteca Publică Crihana Veche

„Bibliotecile nu se fac, ele cresc“

AUGUSTINE BIRRELL

Biblioteca de semințe este un proiect ce se derulează la nivel internațional în 30 de biblioteci publice din România și 2 din Republica Moldova. Ne bucurăm că și Biblioteca Publică Crihana Veche s-a alăturat și face parte din echipa acestui minunat și atât de util proiect.

Evenimentul de lansare a proiectului a avut loc pe data de 11 martie 2022 și a fost organizat de echipa @RomâniaEduCaB în parteneriat cu Biblioteca Publică Pietrari din județul Vâlcea, România, care în anul 2019 a inițiat o bibliotecă de semințe și oferă în prezent un astfel de serviciu comunității, coordonat de doamna bibliotecară Crina Popescu.

Conceptul de „Bibliotecă de semințe“ se dorește a fi un manifest pentru hrană curată și trai sustena-

bil ce face parte din Obiectivele de promovare a Științei Deschise, recomandate de UNESCO și are ca scop de a pune la dispoziție semințe libere într-un efort de a păstra soiurile de plante care dispar și cele cu polinizare deschisă, atât comestibile, cât și ornamentale, îmbunătățirea anumitor categorii de plante, precum și apariția noilor specii. Biblioteca de semințe este organizată cu acces gratuit, iar oamenii își pot lua — tot fără bani — semințe pentru propriile grădini sau, după caz, vor putea face schimb de semințe.

La fel ca într-o bibliotecă normală, vizitatorii trebuie să-și facă fișă pentru a putea lua semințe, având obligația să returneze alte semințe în schimb.

În cadrul acestui proiect, ne propunem ca în viitor să oferim cultivatorilor posibilitatea de a prezenta o parte din produsele cultivate pe cont

propriu, asigurând un schimb de legume și fructe proaspete, să organizăm evenimente educative, profesionale sau culinare la care să fie puse în valoare colecțiile de semințe, produsele agricole obținute din semințele împrumutate de la bibliotecă, toate acestea având ca scop impulsivarea comunității să urmeze modelul.

Pentru început, am anunțat să colectăm, cu ajutorul oamenilor gospodari din sat și al voluntarilor și să constituim „Biblioteca de Semințe“ cu acces gratuit tuturor locuitorilor din comunitate. Am informat utilizatorii că la necesitate, doritorii vor avea posibilitatea de a împrumuta, dar și de a face schimb de semințe. În continuare, am apelat la Primărie să ne ajute cu achiziționarea unui dulap cu sertare unde se vor păstra semințele. Grupul „Fetițele-Meșterite“, ghidat de doamna Viorica Chiricuța, profesoară de educația tehnologică, au confecționat pliculețele pentru semințe.

Primii care și-au dat interesul au fost cadrele didactice de la Creșa-grădiniță „Clopotelul“ din localitate. „De la semințe la flori“ a fost genericul activității de ecologizare și amenajare a unui spațiu verde din curtea instituției preșcolare. Biblioteca Publică a oferit semințe și bulbi de flori din colecția „Biblioteca de semințe“, donate de părinții copiilor din grupa pregătitoare „Buburuzele“. Astfel, micuții, ghidați de doamna educatoare Ecaterina Florea, au plantat flori: lalele, zambile, garoafe, crăițe, nemțoaice, panseluțe etc.

Acțiunea a avut ca scop cultivarea interesului copiilor față de protejarea mediului înconjurător și edu-

carea unui comportament eco-civic față de natură. Ca obiective ne-am propus următoarele:

- copii să conștientizeze importanța plantării și îngrijirii florilor;
- să-și exprime emoții și sentimente față de flori și frumusețea acestora;
- să-și formeze o atitudine pozitivă față de natură și respectul față de ea prin intermediul lecturii și cărții, activităților de pictură și creativitate.

Doamna educatoare a explicat copiilor etapele plantării florilor și cum trebuie să aibă grijă ca ele să crească și să înflorească. Micuții au înțeles că pe măsură ce își vor petrece timpul urmărind creșterea plantelor, trebuie să fie răbdători și dedicați. În continuare, cu multă grijă dar și cu multă nerăbdare, preșcolarii au plantat semințe de flori, dând dovadă de hărnicie și perseverență. La sfârșit, micuții au asistat la o oră de lectură în care au făcut cunoștință cu legendele unor flori, au ascultat poezioare și ghicitori culese din cărți. Versurile și textele literare au constituit un mijloc eficient de cultivare a limbajului și îmbogățire a vocabularului, dar și un mod de cunoaștere a naturii, de formare a atitudinii pozitive față de mediul înconjurător. La atelierele de creație și desen cu tema „Vreau să fiu o floare”, organizate în acest context, copiii s-au exprimat liber și au experimentat diverse culori și forme, descoperindu-și talente nebanuite.

Activitatea a avut un impact educativ asupra preșcolarilor, a contribuit la conștientizarea importanței unui mediu nepoluat, însușirea unor norme de comportament ecologic și a unor reguli de protejare a acestuia, la formarea unei atitudini sănătoase față de natură și cultivarea interesului pentru a înfrumuseța și

păstra un mediu curat, sănătos și estetic.

Un alt grup interesat de proiectul „Biblioteca de semințe” sunt elevii clasei a III-a B de la Gimnaziul „Mihai Eminescu” Crihana Veche și părinții acestora. Pe parcursul lunii aprilie, școlarii, împreună cu părinții, ghidați de doamna învățătoare Angela Bujoreanu, au colectat și au plantat semințe de flori la școală și în fața Bibliotecii. Busuioc, petunii, gălbenele, floarea soarelui decorativă, nemțoaice, crăițe, zorele și alte flori au fost semănate cu grijă și entuziasm. Acum copiii sunt foarte curioși și așteaptă cu nerăbdare ca semințele să încolțească, să răsară și să înflorească florile.

Prin această activitate, elevii au învățat cum să planteze flori, au dezvoltat competențe practice de muncă și au fost motivați să cunoască mai multe despre floricultură.

În continuare menționăm că am început redactarea unui catalog de semințe, care cuprinde descrierile plantelor donate, însoțite de fotografii, precum și de informații despre semănarea, cultivarea, recoltarea acestora. În total, pe parcursul lunilor martie-mai au beneficiat de Biblioteca de Semințe 44 de utilizatori.

Suntem convinși că educația în privința agriculturii se poate face din bibliotecă. Putem planta împreună pentru un viitor sustenabil, pentru a fi mai sănătoși și mai utili societății. Fără semințe viața este o imposibilitate. Să punem semințe în inimă și în pământ, cu speranța că va rodi pacea.

Serviciul Biblioteca de Semințe este unul necesar comunității.

Școala de Arte "MARIA BIEȘU"

Școala de Arte "Maria Bieșu", or. Ștefan Vodă la 30 de ani de la fondare

Mănăstirea Condrița

